

*Людмила Сергіївна Безугла**канд. наук з держ. управління, доц.*

ORCID 0000-0002-6520-4325,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Постановка проблеми. Актуальність розвитку екотуристичної діяльності в Україні зумовлюється першочерговою необхідністю невідкладного вирішення соціально-економічних та екологічних проблем регіонів. На даному етапі розвитку регіональної економіки уряд проголошує екологічний туризм одним із пріоритетних і перспективних напрямів. Це задекларовано у Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р.

І це, в свою чергу, відповідає Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 р. № 695. У вказаній стратегії одним із напрямів визнано розвиток внутрішнього туризму, для реалізації якого необхідно виконання ряду завдань, а саме: створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури; сприяння популяризації туристичного потенціалу регіонів і територіальних громад у державі та за кордоном; розбудова швидких і доступних мереж до національних природних парків з метою підвищення рівня їх туристичної привабливості; сприяння формуванню та реалізації конкурентоспроможних комплексних регіональних туристичних продуктів; просування регіональних туристичних брендів з використанням сучасних цифрових і мережевих технологій.

Однак ситуація, що склалася в екотуристичній сфері, створює ряд викликів. Подальший розвиток екотуризму, що є одним із стратегічно важливих секторів регіональної економіки, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення туристичної конкурентоспроможності регіонів України і при цьому зберегти сталий розвиток територій.

Необхідність теоретичного обґрунтування й розробка пропозицій щодо удосконалення інституційного забезпечення розвитку екологічного туризму та екотуристичної інфраструктури у контексті модернізації економіки регіонів обумовлюють проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну кількість наукових праць провідних вітчизняних і зарубіжних учених присвячено питанням розвитку екологічного туризму з теоретичної, науково-методичної та практичної точок зору. На основі аналізу наукових публікацій узагальнено основні положення вчених і фахівців з обраної теми:

розглянуто особливості розвитку туристичного бізнесу та екотуризму в контексті концепції сталого розвитку, зокрема в різних країнах світу; можливості застосування управлінських підходів і маркетингового інструментарію в умовах Індустрії 4.0 (R. Carter, D. Whiley, C. Knight [1]; R. Sharpley [2]; M. Honey [3];

Е. Годжаєва [4]; Н. Dzwigol [5; 6; 7; 8]; Н. Dzwigol, M. Dzwigol-Barosz [9; 10]; Н. Dzwigol, S. Shcherbak, M. Semikina, O. Vinichenko, V. Vasiuta [11]; Н. Dzwigol, M. Dzwigol-Barosz, A. Kwilinski [12]; Yu. Kharazishvili, A. Kwilinski, O. Grishnova, H. Dzwigol [13]);

вивчено світовий досвід розвитку екологічного туризму на рекреаційних територіях, обґрунтовано заходи з його адаптації до умов вітчизняної економіки та розроблено напрями стратегічного розвитку екологічного туризму на рекреаційних територіях України (Н. Ступень [14]);

виявлено особливості розвитку внутрішнього туризму, досліджено показники соціально-економічного ефекту туризму та розроблено методику його оцінювання, орієнтованої на концептуальну модель планування й розвитку людських ресурсів у туризмі, шляхом введення агрегованого показника – індексу розвитку людських ресурсів туризму (Т. Шелеметьєва [15]; Т. Шелеметьєва, В. Зайцева [16]);

виявлено проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні та її регіонах в умовах соціально-економічної кризи (І. Литвин, М. Нек [17]; О. Розметова, С. Парфіло [18]; А. Стренковська, О. Євдокімова [19]; Л. Матвійчук, О. Вісин, І. Карпюк [20]);

обґрунтовано теоретичні аспекти дослідження екотуризму як важливої складової стратегії сталого розвитку України; проаналізовано наукові підходи до визначення дефініції «екотуризм»; визначено пріоритетні завдання розвитку екологічного туризму в Україні (Т. Любонько [21]; О. Савіцька, Н. Савіцька, Л. Погребняк [22]; В. Лисенко, В. Лисенко, Л. Піддубна [23]; І. Посохов, А. Сагайдачна [24]);

визначено основні чинники впливу на потенціал екологічного туризму в регіонах України та виконано кластерний аналіз за допомогою методів Уорда та К-середніх (О. Зима, М. Голуб [25]);

проаналізовано туристично-рекреаційний потенціал регіонів України та досліджено регіональні аспекти стратегічного розвитку туристичної сфери (Н. Алексєєва, Л. Сагун [26]; В. Герасименко [27]; Н. Dzwigol, O. Aleinikova, Y. Umanska, N. Shmygol, Y. Pushak [28]);

обґрунтовано підходи до оптимальної функціонально-просторової структури регіональної рекреаційної системи (П. Царик [29]);

розкрито основні концептуальні підходи до формування стратегії ефективного розвитку туристичної галузі та запропоновано модель концепції розвитку Тернопільської області як туристичного регіону (Н. Стецько [30]);

обґрунтовано перспективні напрямки та стратегія подальшого розвитку туризму в Одеській області з ура-

хуванням специфіки та потенціалу регіону (М. Заєць, О. Борідько [31]);

визначено стратегічні напрями розвитку туризму у Чернігові (Н. Погуда, О. Чухіна [32]).

Разом з тим, незважаючи на таку пильну увагу до окресленої проблеми з боку вчених, актуальним і необхідним залишається проведення наукових досліджень у напрямі виявлення регіональних особливостей розвитку екотуристичної діяльності в Україні. Все це значною мірою обумовило вибір теми даного дослідження та його цільову спрямованість.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є порівняльний аналіз стратегічних документів у час-

тині розвитку екотуристичної діяльності та інфраструктури з урахуванням регіональної специфіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день розроблено й затверджено Стратегії регіонального розвитку до 2027 року, у яких серед пріоритетів здебільшого визнано прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності економіки регіону на засадах смарт-спеціалізації. Для цього доцільним є підвищення туристично-рекреаційного потенціалу. Лише у Стратегіях розвитку Львівської та Одеської областей до стратегічної цілі віднесено туристичну привабливість за рахунок формування відповідної інфраструктури (табл. 1).

Таблиця 1

**Аналіз стратегій регіонального розвитку на період до 2027 року
в частині розвитку екотуристичної діяльності**

Регіон	Стратегічна ціль	Оперативна ціль
Вінницька	Регіон сталого гуманітарного розвитку	Розвиток туризму. Збереження та поширення культурної спадщини Вінниччини
Волинська	Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	Нарощення туристично-рекреаційного потенціалу
Донецька	Якість життя та людський розвиток	Гармонійний фізичний і духовний розвиток людини
Житомирська	Створення сучасного і безпечного життєвого середовища в територіальних громадах	Сприяння розвитку туризму, збереження і розвитку історико-культурної спадщини
Закарпатська	Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки	Розвиток туристичної та оздоровчої сфери
Запорізька	Конкурентоспроможна економіка регіону (яка розвивається на засадах смарт-спеціалізації) у національному та глобальному просторі	Нарощення туристично-рекреаційного потенціалу
Івано-Франківська	Конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації	Розвиток туристично-рекреаційної сфери
Кіровоградська	Сталий розвиток усіх територій	Розвиток логістичної та соціально-побутової інфраструктури територій
Київська	Підвищення конкурентоспроможності економіки регіону	Розвиток туризму та рекреацій
Львівська	Туристична привабливість	Підвищення атракційності та інфраструктурного забезпечення туризму, курортів, оздоровлення, спорту та рекреації. Підвищення якості регіонального туристичного продукту та його просування
Луганська	Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	Системна підтримка бізнесу та його диверсифікація
Миколаївська	Стойке економічне зростання багатогалузевої економіки	Розвиток туристичної та курортної індустрії
Одеська	Глобалізація туристичного та культурного середовища та інфраструктурний розвиток	Потужний туристичний потенціал
Полтавська	Збалансована інноваційна конкурентоспроможна економіка	Сталий розвиток креативних індустрій, культури та туризму
Рівненська	Збалансований розвиток територій області	Стимулювання економічної активності в громадах
Тернопільська	Розвиток людського капіталу та підвищення стандартів життя населення	Розвиток туристичної індустрії. Підвищення рівня зайнятості сільського населення
Харківська	Забезпечення високої якості життя населення на всьому просторі регіону	Розвиток внутрішнього та в'їзного туризму
Херсонська	Регіональний економічний розвиток з урахуванням діджиталізації та інноваційно-інвестиційних процесів	Туристично-рекреаційна індустрія для відпочинку та інтелектуально-духовного збагачення людей
Хмельницька	Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	Розвиток туристичного потенціалу та креативної індустрії
Черкаська	Висока якість життя: екологія, безпека, інфраструктура	Розвиток і модернізація інфраструктури
Чернівецька	Підвищення конкурентоспроможності регіону шляхом сталого розвитку сільського господарства, переробної промисловості та туризму (визначено на засадах smart-спеціалізації)	Розвиток туризму та рекреації
Чернігівська	Підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки	Підвищення ефективності використання рекреаційних ресурсів області

Складено автором.

Як наголошено у Регіональній стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021–2027 років, пріоритетними завданнями розвитку туризму є розширення спектру туристичних послуг та курортних територій; розвиток туристичної і сервісної інфраструктури; маркетинг туристичних послуг і територій; розвиток регіональної мережі туристичних дестинацій.

У Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року до першочергових заходів віднесено розвиток туристичної індустрії та рекреаційно-курортної зони Приазов'я.

У Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки йдеться про покращення стану рекреаційних зон і розвиток туристичних об'єктів, маршрутів, продуктів, туристичного маркетингу.

У Стратегії розвитку Київської області на 2021-2027 роки зазначено про створення та промоцію туристичних продуктів; розвиток туристичної інфраструктури; створення умов для залучення інвестицій у сферу туризму та рекреації; розвиток державно-приватного партнерства.

До ключових завдань, які наведено у Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2027 року, включено такі: створення сприятливих умов для розвитку туристично-рекреаційного потенціалу, у тому числі в гірських територіях; формування інфраструктури для розвитку туризму (сільського, зеленого) в Карпатському регіоні; популяризація туристичного потенціалу.

Досягнення оперативної цілі «Розвиток туристичного потенціалу та креативної індустрії», яку визначено у Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021-2027 роки, має здійснюватися шляхом створення об'єктів туризму, туристичних, культурних продуктів та маршрутів; промоції туристичних продуктів і рекреаційного потенціалу; розвитку пріоритетних напрямів туризму.

Як зазначено у Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року, напрямами розвитку туризму є формування об'єктів туристичної інфраструктури, створення сучасних туристичних продуктів.

У Стратегії розвитку Волинської області на період до 2027 року йдеться про розвиток туристичних продуктів (подієвий, історико-культурний, спортивний, «зелений», медичний туризм, тощо); туристичну промоцію області, підтримку інноваційних проєктів і заходів, що формують імідж регіону; розвиток рекреаційно-курортних зон, зокрема Шацького поозер'я.

У Стратегії розвитку Донецької області на період до 2027 року відмічено, що для гармонійного фізичного і духовного розвитку людини необхідно стимулювання ефективного та комплексного використання туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу регіону, у тому числі шляхом: збільшення туристичної та рекреаційної інфраструктури; сприяння ефективному, етичному та відповідальному туризму, що забезпечує повагу, захист і відсутність надмірної експлуатації людських та природних ресурсів; розширення туристичних та рекреаційних послуг з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; посилення співробітництва між суб'єктами туристичної діяльності тощо.

У Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року наголошено про формування позитивного туристичного іміджу регіону; розвиток тури-

стичної інфраструктури для забезпечення ефективного і комплексного (економічного, соціального, екологічного та інноваційного) використання наявного туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу області; удосконалення інформаційної інфраструктури рекреаційних та туристичних послуг і підготовку кадрів; створення конкурентоспроможних туристичних продуктів, що відповідають вимогам і очікуванням споживачів та спрямованих на використання різних туристичних ресурсів регіону.

У Стратегії розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки зазначено про розвиток туристичної інфраструктури та навігації; створення нових та підтримка існуючих туристичних продуктів і атракцій, у тому числі на гірських територіях; маркетинг туристичного потенціалу.

Як відзначено у Стратегії розвитку Луганської області на 2021-2027 роки, системну підтримку бізнесу можна досягти розвиваючи туристично-рекреаційну інфраструктуру та створюючи нові туристичні продукти.

У Стратегії розвитку Львівської області на період 2021-2027 років йдеться про розбудову санаторно-курортної та спортивно-рекреаційної інфраструктури; розвиток інформаційної та організаційно-інноваційної інфраструктури; підтримку та розвиток існуючих і потенційних туристичних продуктів і послуг; забезпечення позиціонування та просування туристичних дестинацій і туристичних брендів Львівщини; впровадження цифрових систем моніторингу туристичних даних.

Серед ключових завдань, які визначено у Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року, названо створення і популяризацію туристичних продуктів; розвиток туристичної та курортної інфраструктури.

У Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 років зазначено, що потужний туристичний потенціал можна досягти завдяки створенню привабливого інвестиційного клімату в сфері туризму та курортів і сучасних туристичних продуктів; розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури.

Як зазначено у Стратегії розвитку Полтавської області до 2027 року, забезпечення сталості креативних індустрій, культури та туризму можливо за рахунок розвитку туризму як сфери економіки, в тому числі внутрішнього, зеленого, подієвого, історико-культурного, медичного тощо; формування мережі туристичних дестинацій та кластерів, туристичної інфраструктури.

У Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року одним з першочергових завдань визнано розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури, виконання якого сприятиме стимулюванню економічної активності в громадах.

У Стратегії розвитку Тернопільської області на 2021-2027 роки йдеться про формування високоякісного регіонального туристичного продукту «TERNOPIL-YA: newemotions»; просування туристичного бренду та комплексного регіонального туристичного продукту на українському та міжнародному ринках; розвиток сільського зеленого туризму.

У Стратегії розвитку Харківської області на 2021-2027 роки наголошено про розбудову туристичної інфраструктури; підтримку розвитку туристичних дестинацій; формування туристичного іміджу Харківщини.

У Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021-2027 років відзначено, що задля регіонального економічного розвитку варто створити умови щодо промоції туристичного продукту та активізації внутрішнього туризму; покращити якість туристичних послуг.

У Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року до основних завдань включено формування позитивного іміджу області як регіону, привабливого для туризму; розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури; розвиток зеленого (екологічного), подієвого, активного та інших видів туризму, створення сучасних туристичних маршрутів та продуктів, а також центрів відпочинку.

У Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021-2027 років йдеться про розвиток туристичної інфраструктури, у тому числі інклюзивно-орієнтованої.

Вищеперелічені Стратегії узгоджені з основними аспектами регіонального розвитку, а саме: наближенням якості життя до європейських стандартів і розвитком людського потенціалу; підвищенням конкурентоспроможності економіки регіону; сталим розвитком територій населених пунктів і громад.

Однак, як свідчить аналіз, у цих стратегічних документах не приділено уваги створенню належних умов формування інституційного середовища розвитку екотуристичної діяльності.

У більшості регіонів реалізуються програми розвитку туризму та рекреації, у яких зазначено про необхідність активізації екологічного туризму шляхом розроблення нових туристичних продуктів, маршрутів на території природно-заповідного фонду, впровадження моделі функціонування екотуристичних шляхів (табл. 2).

Таблиця 2

Аналіз регіональних програм розвитку туристичної сфери

Назва документу	Напрями розвитку екологічного туризму
1	2
Програма розвитку туризму та рекреації у Волинській області на 2016-2020 роки	Благоустрій рекреаційних зон та об'єктів туристичних відвідувань. Стимулювання розвитку малого підприємництва у сфері організації відпочинку у селі, забезпечення його нормативно-правовою, рекламно-інформаційною та організаційною підтримкою органами виконавчої влади; створення умов для всебічного заохочення населення області до участі у розвитку сільського туризму як високорентабельної ланки туристичної індустрії та додаткового джерела поповнення особистих доходів громадян, місцевих і державного бюджетів
Програма розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки	Розроблення туристичних маршрутів, зокрема: «Екологічний Південний Буг», «Зелене розмаїття гранітно-степового Побужжя», «Екзотика Приінгулля», «Місто давніх греків – Ольвія», «Найцікавіші об'єкти регіонального ландшафтного парку «Приінгульський»
Програма розвитку туризму в Черкаській області на 2018-2020 роки	Покращення стану та інфраструктури рекреаційних зон шляхом забезпечення облаштування та промоції відпочинкових, оздоровчих, паркових зон та об'єктів природного середовища
Обласна програма розвитку туризму і курортів на 2016-2020 роки (Полтавська область)	Створення сприятливих умов для залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій, грантів (зокрема, Європейського фонду розвитку українського села) для впровадження інвестиційних та інноваційних проектів, спрямованих на розвиток туристичної інфраструктури, підтримку середнього та малого підприємництва (зокрема в сільській місцевості) у сфері туризму і діяльності курортів, забезпечення їх промоції. Створення умов для розвитку мереж доступних засобів тимчасового розміщення, зокрема молодіжних готелів (хостелів), осель зеленого туризму на територіях, прилеглих до національної та регіональних мереж туристично-екскурсійних маршрутів. Підтримка народних промислів, розвитку підприємництва. Залучення народних промислів до формування іміджу «Полтавщина без кордонів»
Програма розвитку туризму в Рівненській області на 2016-2020 роки	Сприяння активізації екологічного туризму на базі територій природно-заповідного фонду області, зокрема розвиток мережі природно-заповідних об'єктів та запровадження нових форм їх туристичної активності (зони відпочинку, екологічні стежки, екотуристичні візит-центри тощо)
Програма розвитку туризму, курортів і рекреації у Львівській області на 2018-2020 роки	Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури на основі розроблення, ознакування та впровадження шляхів активного й екологічного туризму
Програма розвитку туризму в Тернопільській області на 2016-2020 роки	Створення туристично- рекреаційної інфраструктури на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду
Програма розвитку туризму та курортів в Одеській області на 2017-2020 роки	Розширення номенклатури туристично-рекреаційних послуг. Розвиток інфраструктури рекреаційних територій, утримання та благоустрій парків. Формування конкурентоспроможних кластерів у рекреаційній та туристичній сферах. Формування механізму реалізації державно-приватного партнерства у сфері туризму та рекреації. Заохочення сільського населення до розвитку приватної ініціативи щодо розвитку форм сільського та аграрного туризму
Комплексна програма розвитку туризму в Чернівецькій області на 2016-2020 роки	Створення туристичної та рекреаційної інфраструктури на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду (туристично-інформаційні пункти і центри, прокладання та облаштування екологічних стежок та місць відпочинку тощо)
Програма розвитку туризму та курортів у Херсонській області на 2019-2021 роки	Зростання потужностей туристично-рекреаційної інфраструктури та створення додаткової платформи для розміщення, відпочинку, оздоровлення, супутніх туристичних послуг за рахунок залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Проведення навчальних тренінгів для ефективної організації туристичної діяльності та розширення асортименту туристичних послуг, розвитку сільського зеленого, екологічного туризму
Регіональна цільова програма розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2021 рік	Розвиток туристичної інфраструктури і навігації. Забезпечення сталості туризму шляхом зменшення негативного антропогенного впливу на довкілля, туристичну привабливість територій. Розвиток державно-приватного партнерства і кластерних ініціатив

1	2
Концепція розвитку туризму в Харківській області до 2020 року	Розвиток туристичної інфраструктури і об'єктів туристичного інтересу
Програма розвитку культури, туризму та охорони нерухокої культурної спадщини Харківської області на 2019-2023 роки	Забезпечення розвитку в'їзного та внутрішнього туризму. Популяризація туристичного потенціалу області. Розвиток екологічного туризму Харківського регіону шляхом презентації туристських маршрутів «Екологічні маршрути Харківщини»
Стратегія розвитку туризму Зеленого шляху «Медове коло» на 2018-2022 роки (Рівненська область)	Активізація розвитку зеленого та екологічного туризму на основі створення нових туристичних продуктів
Концепція розвитку туризму в Луганській області до 2022 року	Сприяння розвитку потенціалу сільського туризму. Впровадження моделі функціонування екотуристичних шляхів Greenways
Програма сталого розвитку туризму в Сумській області на 2018-2022 роки	Розробка та створення маршрутів активного та екологічного туризму. Проведення заходів зі сприяння маркетинговій діяльності агротуристичних господарств (зелених садиб)
Програма розвитку культури і туризму Донецької області на 2020-2024 роки	Забезпечення розвитку в'їзного та внутрішнього туризму. Розвиток туристичної інфраструктури області
Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016-2020 роки	Активізація сталого розвитку туристичної сфери області шляхом підтримки розвитку сільського та агротуризму. Розвиток туристичної інфраструктури
Обласна цільова програма розвитку туризму в Чернігівській області на 2021-2027 роки	Зростання потужностей туристично-рекреаційної інфраструктури та створення додаткової платформи для розміщення, відпочинку, оздоровлення, супутніх туристичних послуг за рахунок залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій
Програма розвитку туризму Хмельницької області на 2021-2025 роки (проект)	Розвиток екотуризму (зелений туризм, велотуризм, спортивний туризм, туристично-рекреаційні зони, курорти) в області. Розвиток туристичної інфраструктури (розвиток інфраструктурних проєктів у сфері туризму та рекреації, знакування, «Місяця відпочинку», туристичні маршрути тощо)
Програма розвитку туризму у Вінницькій області на 2021-2027 роки (проект)	Формування конкурентоспроможного регіонального туристичного продукту та підвищення якості послуг (створення якісного туристичного продукту, нових туристичних дестинацій, відтворення народних традицій, розроблення нових туристичних маршрутів). Активізація сталого розвитку внутрішнього та міжнародного туризму (ефективне використання рекреаційних ресурсів, об'єктів історико-культурної спадщини та забезпечення їх збереження і відтворення, розвиток агро- та сільського зеленого туризму)

Складено автором.

Разом з тим, у цих планових документах (табл. 3) здебільшого використовується термін «сільський зелений туризм» (тим самим, існують розбіжності й неточності у застосованій термінології). При цьому, як правило, у програмах йдеться про формування туристичної інфраструктури, але нічого не сказано про створення об'єктів екотуристичної інфраструктури. Не прописано механізми організаційно-економічного, інформаційного, фінансового забезпечення розвитку екотуристичної діяльності.

тичної інфраструктури, але нічого не сказано про створення об'єктів екотуристичної інфраструктури. Не прописано механізми організаційно-економічного, інформаційного, фінансового забезпечення розвитку екотуристичної діяльності.

Таблиця 3

Термінологія з проблем екологічного туризму, яка застосовується у регіональних планових документах розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер

Області	Сільський туризм	Сільський зелений туризм	Екологічний туризм	Туристично-рекреаційна інфраструктура на територіях (у тому числі ПЗФ)	Туристична інфраструктура
Вінницька		+	+	+	
Волинська	+	+			+
Донецька					+
Закарпатська	+				+
Івано-Франківська		+			+
Львівська	+		+	+	
Луганська	+			+	+
Миколаївська	+	+	+		
Одеська	+		+		+
Полтавська		+			+
Рівненська		+	+	+	
Сумська		+	+		+
Тернопільська		+		+	
Харківська		+	+		+
Херсонська		+	+	+	+
Хмельницька			+		+
Черкаська		+		+	
Чернівецька			+	+	
Чернігівська		+	+	+	

Складено автором.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено основні проблеми розвитку екотуристичної діяльності в регіонах України, серед яких можна назвати такі:

обмеженість об'єктів туристичної інфраструктури (готелів, мотелів, баз і зон відпочинку, об'єктів природоохоронного сервісу тощо) та послуг для їх клієнтів і неналежний рівень сервісу у переважній їх більшості [33; 34];

невідповідність об'єктів туристичної інфраструктури та туристичних послуг сучасним вимогам щодо технічної та функціональної якості [35];

диспропорція розвитку туристичної інфраструктури у громадах областей; незадовільний рівень інформаційно-рекламного забезпечення екотуристичної діяльності;

відсутність інфраструктурних комунікацій у рекреаційних зонах;

відсутність єдиної системи туристичного маркування рекреаційних територій;

бюджетне недофінансування сфери екотуризму за напрямками розвитку екотуристичної інфраструктури та промоції на зовнішніх ринках;

відсутність програм пільгового кредитування для суб'єктів екотуристичної діяльності.

Крім цього, однією з ключових проблем є відсутність регіональних стратегій і програм розвитку екотуристичної діяльності. У прийнятих Стратегіях регіонального розвитку до 2027 року та Планах заходів з їх реалізації нічого не зазначено про створення належної екотуристичної інфраструктури.

У зв'язку з цим, доцільно внести зміни й доповнення до Стратегій регіонального розвитку до 2027 року та програм розвитку туризму й рекреації, а саме включити комплекс заходів з активізації розвитку екотуризму та формування об'єктів екотуристичної інфраструктури.

Це дозволить створити позитивний туристичний імідж регіонів України; підвищити їх конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість; забезпечити зростання рівня зайнятості та частки податкових надходжень від підприємницької діяльності в екотуристичній сфері; збільшити чисельність внутрішніх туристів, у тому числі туристів «вихідного дня», обсяги продажу регіональних туристичних продуктів, кількість туристичних маршрутів, кількість новостворених екотуристичних і рекреаційно-оздоровчих об'єктів, чисельність працівників туристичної галузі.

У подальшому планується обґрунтувати авторський підхід до визначення поняття «екотуристична інфраструктура» та розробити рекомендації щодо вдосконалення інституційного забезпечення розвитку й функціонування регіональної екотуристичної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Carter R. W., Whiley D., Knight C. Improving environmental performance in the tourism accommodation sector. *Journal of Ecotourism*. 2004. Vol. 3(1). P. 46-68.
2. Sharpley R. Ecotourism: a consumption perspective. *Journal of Ecotourism*. 2006. No. 5. P. 7-22.
3. Honey M. *Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise?* 2nd ed. Washington DC: Island Press, 2008. 568 p.
4. Годжаева Э. М. Экономическая эффективность туристской деятельности на современном этапе управ-

ления туристскими предприятиями. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 1(55). С. 124-128. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1\(55\)-124-128](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1(55)-124-128).

5. Dzwigol H. Research Methods and Techniques in New Management Trends: Research Results. *Virtual Economics*. 2019. Vol. 2(1). P. 31-48. [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.01\(2\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.01(2)).

6. Dzwigol H. Innovation in Marketing Research: Quantitative and Qualitative Analysis. *Marketing and Management of Innovations*. 2020. No. 1. P. 128-135. <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.1-10>.

7. Dzwigol H. Methodological and Empirical Platform of Triangulation in Strategic Management. *Academy of Strategic Management Journal*. 2020. Vol. 19(4). P. 1-8.

8. Dzwigol H. Interim Management as a New Approach to the Company Management. *Review of Business and Economics Studies*. 2020. Vol. 8(1). P. 20-26. <https://doi.org/10.26794/2308-944X-2020-8-1-20-26>.

9. Dzwigol H., Dzwigol-Barosz M. Scientific Research Methodology in Management Sciences. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2018. Vol. 2(25). P. 424-437. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i25.136508>.

10. Dzwigol H., Dzwigol-Barosz M. Sustainable Development of the Company on the Basis of Expert Assessment of the Investment Strategy. *Academy of Strategic Management Journal*. 2020. Vol. 19(5). P. 1-7.

11. Dzwigol H., Shcherbak S., Semikina M., Vinichenko O., Vasiuta V. Formation of Strategic Change Management System at an Enterprise. *Academy of Strategic Management Journal*. 2019. Vol. 18(S11). P. 1-8.

12. Dzwigol H., Dzwigol-Barosz M., Kwilinski A. Formation of Global Competitive Enterprise Environment Based on Industry 4.0 Concept. *International Journal of Entrepreneurship*. 2020. Vol. 24(1). P. 1-5.

13. Kharazishvili Y., Kwilinski A., Grishnova O., Dzwigol H. Social Safety of Society for Developing Countries to Meet Sustainable Development Standards: Indicators, Level, Strategic Benchmarks (with Calculations Based on the Case Study of Ukraine). *Sustainability*. 2020. Vol. 12(21). P. 89-53. <https://doi.org/10.3390/su12218953>.

14. Ступень Н. М. Світовий досвід розвитку екологічного туризму на рекреаційних територіях. *Збалансоване природокористування*. 2016. № 3. С. 94-99.

15. Шелеметьева Т. В., Зайцева В. М. Оцінювання соціально-економічного розвитку туризму в Україні як важливий напрям ефективності управління. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1. С. 103-108. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).103-108](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).103-108).

16. Шелеметьева Т. В. Розвиток внутрішнього туризму в Україні як об'єкта управління. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 1. С. 164-168.

17. Литвин І. В., Нек М. А. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в регіоні. *Регіональна економіка*. 2013. № 2. С. 81-88.

18. Розметова О. Г., Парфило С. С. Удосконалення організації зеленого туризму в Полтавській області. *Молодий вчений*. 2018. № 12(64). С. 676-682. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-152>.

19. Стренковська А. Ю., Євдокімова О. М. Проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38-2. С. 41-44.

20. Матвійчук Л. Ю., Вісин О. О., Карпюк І. В. Greenways як ресурс для місцевого туристичного розвитку. *Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі*: колективна моно-

графія. 5-е вид. / за наук. ред. Л. Ю. Матвійчук. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. С. 9-24.

21. Любонько Т. В. Формування організаційно-економічного механізму управління розвитком екологічного туризму. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=376> (дата звернення: 11.09.2020).

22. Савіцька О. П., Савіцька Н. В., Погребняк Л. В. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 15. С. 122-128.

23. Лисенко В. В., Лисенко В. П., Піддубна Л. В. Екологічний туризм в Україні: тенденції управління та розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 17. С. 307-311.

24. Посохов І. С., Сагайдачна А. В. Перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Сер.: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2019. Вип. 9. С. 203-212. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2019-9-25>.

25. Зима О., Голуб М. Потенціал екологічного туризму в Україні. *Вісник КНТЕУ*. 2015. № 5. С. 53-62.

26. Алексеева Н. Ф., Сакун Л. М. Регіональні аспекти стратегії розвитку туристичної індустрії. *Економіка. Управління. Інновації*. 2012. № 2(8). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2012_2_3 (дата звернення: 11.09.2020).

27. Герасименко В. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.

28. Dzwigol H., Aleinikova O., Umanska Y., Shmygol N., Pushak Y. An Entrepreneurship Model for Assessing the Investment Attractiveness of Regions. *Journal of Entrepreneurship Education*. 2019. Vol. 22(1S). P. 1-7.

29. Царик П. Підходи щодо оптимізації функціонально-просторової структури регіональної рекреаційної системи Поділля. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер.: Географія*. 2016. № 2. С. 146-150.

30. Стецько Н. Формування стратегії розвитку туризму Тернопільської області. *Наукові записки*. 2017. № 2. С. 86-93.

31. Заєць М. А., Борідько О. М. Стратегічні напрямки розвитку туристичного бізнесу в Одеському регіоні. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: зб. наук. праць. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. Т. 17. Вип. 1(38). С. 53-71. [https://doi.org/10.18524/2413-9998/2018/1\(38\).135309](https://doi.org/10.18524/2413-9998/2018/1(38).135309).

32. Погуда Н. В., Чухіна О. В. Стратегічні напрями розвитку туризму у Чернігові. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 95-99. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.1.95>.

33. Безугла Л. С. Розвиток екотуристичної інфраструктури на регіональному рівні. The 7th International scientific and practical conference "Modern science: problems and innovations" (September 20-22, 2020). SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2020. С. 393-399.

34. Довгаль О. В., Безугла Л. С. Регіональна інноваційна модель розвитку екотуристичної інфраструктури. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2020. № 2 (106). С. 27-37. [https://doi.org/10.31521/2313-092X/2020-2\(106\)-3](https://doi.org/10.31521/2313-092X/2020-2(106)-3).

35. Безугла Л. С. Регіональний розвиток екотуризму на засадах функціонування природно-заповідного фонду Дніпропетровської області. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Сер.: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2020. № 1(21). С. 123-132.

References

1. Carter, R. W., Whiley, D., Knight, C. (2004). Improving environmental performance in the tourism accommodation sector. *Journal of Ecotourism*, vol. 3(1), pp. 46-68.

2. Sharpley, R. (2006). Ecotourism: a consumption perspective. *Journal of Ecotourism*, 5, pp. 7-22.

3. Honey, M. (2008). *Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise?* 2nd ed. Washington DC: Island Press.

4. Godzhaeva, E. M. (2019). Ekonomicheskaya effektivnost' turistskoy deyatelnosti na sovremennom etape upravleniya turistskimi predpriyatiyami [Economic efficiency of tourism activities at the present stage of management of tourism enterprises]. *Economic Herald of the Donbass*, 1(55), pp. 124-128. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1\(55\)-124-128](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-1(55)-124-128) [in Russian].

5. Dzwigol, H. (2019). Research Methods and Techniques in New Management Trends: Research Results. *Virtual Economics*, vol. 2(1), pp. 31-48. [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.01\(2\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.01(2)).

6. Dzwigol, H. (2020). Innovation in Marketing Research: Quantitative and Qualitative Analysis. *Marketing and Management of Innovations*, 1, pp. 128-135. <http://doi.org/10.21272/mmi.2020.1-10>.

7. Dzwigol, H. (2020). Methodological and Empirical Platform of Triangulation in Strategic Management. *Academy of Strategic Management Journal*, vol. 19(4), pp. 1-8.

8. Dzwigol, H. (2020). Interim Management as a New Approach to the Company Management. *Review of Business and Economics Studies*, vol. 8(1), pp. 20-26. <https://doi.org/10.26794/2308-944X-2020-8-1-20-26>.

9. Dzwigol, H., Dzwigol-Barosz, M. (2018). Scientific Research Methodology in Management Sciences. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 2(25), pp. 424-437. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i25.136508>.

10. Dzwigol, H., Dzwigol-Barosz, M. (2020). Sustainable Development of the Company on the Basis of Expert Assessment of the Investment Strategy. *Academy of Strategic Management Journal*, vol. 19(5), pp. 1-7.

11. Dzwigol, H., Shcherbak, S., Semikina, M., Vinichenko, O., Vasiuta, V. (2019). Formation of Strategic Change Management System at an Enterprise. *Academy of Strategic Management Journal*, vol. 18(S11), pp. 1-8.

12. Dzwigol, H., Dzwigol-Barosz, M., Kwilinski, A. (2020). Formation of Global Competitive Enterprise Environment Based on Industry 4.0 Concept. *International Journal of Entrepreneurship*, vol. 24(1), pp. 1-5.

13. Kharazishvili, Y., Kwilinski, A., Grishnova, O., Dzwigol, H. (2020). Social Safety of Society for Developing Countries to Meet Sustainable Development Standards: Indicators, Level, Strategic Benchmarks (with Calculations Based on the Case Study of Ukraine). *Sustainability*, vol. 12(21), pp. 89-53. <https://doi.org/10.3390/su12218953>.

14. Stupen, N. M. (2016). Svitovyi dosvid rozvytku ekolohichoho turyzmu na rekreatsiynykh terytoriakh [World experience in the development of ecological tourism in recreational areas]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannya*, 3, pp. 94-99 [in Ukrainian].

15. Shelemetieva, T. V. (2019). Rozvytok vnutrishnoho turyzmu v Ukraini yak objekta upravlinnia [Development of domestic tourism in Ukraine as an object of management]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 1, pp. 164-168 [in Ukrainian].

16. Shelemetieva, T. V., Zaitseva, V. M. (2020). Otsiniuvannya sotsialno-ekonomichnoho rozvytku turyzmu

- v Ukraini yak vazhlyvyi napriam efektyvnosti upravlinnia [Evaluation of socio-economic development of tourism in Ukraine as an important area of management efficiency]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, 1, pp. 103-108. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).103-108](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).103-108) [in Ukrainian].
17. Lytvyn, I. V., Nek, M. A. (2013). Problemy ta perspektyvy rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v rehioni [Problems and prospects of rural green tourism in the region]. *Regional economy*, 2, pp. 81-88 [in Ukrainian].
18. Rozmetova, O. H., Parfyo, S. S. (2018). Udoshkonalennia orhanizatsii zelenoho turyzmu v Poltavskii oblasti [Improving the organization of green tourism in the Poltava region]. *Young scientist*, 12(64), pp. 676-682. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-152> [in Ukrainian].
19. Strenkovska, A. Yu., Yevdokimova, O. M. (2019). Problemy ta perspektyvy rozvytku zelenoho turyzmu v Ukraini [Problems and prospects of green tourism development in Ukraine]. *Black Sea Economic Studies*, vol. 38-2, pp. 41-44 [in Ukrainian].
20. Matviichuk, L. Yu., Visyn, O. O., Karpiuk, I. V. (2019). Greenways yak resurs dlia mistsevoho turystychnoho rozvytku [Greenways as a resource for local tourism development]. *Perspektyvy rozvytku turyzmu v Ukraini ta sviti: upravlinnia, tekhnologii, modeli* [Prospects for tourism development in Ukraine and the world: management, technologies, models]. 5th ed. Lutsk: IVV Lutsk NTU, pp. 9-24 [in Ukrainian].
21. Liubonko, T. V. (2014). Formuvannia orhanzasii-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia rozvytkom ekolohichnoho turyzmu [Formation of organizational and economic mechanism for managing the development of ecological tourism]. *Efektivna ekonomika*, no. 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=376> (accessed 11 September 2020) [in Ukrainian].
22. Savitska, O. P., Savitska, N. V., Pohrebniak, L. V. (2017). Ekoturizm yak vazhlyva skladova stratehii staloho rozvytku Ukrainy [Ecotourism as an important component of the strategy of sustainable development of Ukraine]. *Global and national economic problems*, vol. 15, pp. 122-128 [in Ukrainian].
23. Lysenko, V. V., Lysenko, V. P., Piddubna, L. V. (2018). Ekolohichni turizm v Ukraini: tendentsii upravlinnia ta rozvytku [Ecological tourism in Ukraine: trends in management and development]. *Market infrastructure*, vol. 17, pp. 307-311 [in Ukrainian].
24. Posokhov, I. S., Sahaidachna, A. V. (2019). Perspektivy rozvytku ekolohichnoho turyzmu v Ukraini [Prospects for the development of ecological tourism in Ukraine]. *Bulletin of VN Karazin KhNU. Ser.: International Relations. Economy. Local Lore. Tourism*, vol. 9, pp. 203-212. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2019-9-25> [in Ukrainian].
25. Zyma, O., Holub, M. (2015). Potentsial ekolohichnoho turyzmu v Ukraini [The potential of ecological tourism in Ukraine]. *Bulletin of KNTEU*, no. 5, pp. 53-62 [in Ukrainian].
26. Aleksieieva, N. F., Sakun, L. M. (2012). Rehionalni aspekty stratehii rozvytku turystychnoi industrii [Regional aspects of the strategy of development of the tourism industry]. *Economy. Management. Innovations*, 2(8). Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2012_2_3. (accessed 11 September 2020) [in Ukrainian].
27. Herasymenko, V. (2016). Otsinka turystychno-rekreatsionoho potentsialu rehionu [Estimation of tourist and recreational potential of the region]. Odessa, ONEU [in Ukrainian].
28. Dzwigol, H., Aleinikova, O., Umanska, Y., Shmygol, N., Pushak, Y. (2019). An Entrepreneurship Model for Assessing the Investment Attractiveness of Regions. *Journal of Entrepreneurship Education*, vol. 22(1S), pp. 1-7.
29. Tsaryk, P. (2016). Pidkhody shchodo optymizatsii funktsionalno-prostorovoi struktury rehionalnoi rekreatsionoi systemy Podillia [Approaches to optimizing the functional and spatial structure of the regional recreational system of Podillya]. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Ser.: Geography*, 2, pp. 146-150 [in Ukrainian].
30. Stetsko, N. (2017). Formuvannia stratehii rozvytku turyzmu Ternopilskoi oblasti [Formation of tourism development strategy of Ternopil region]. *Naukovi zapysky*, 2017, 2, pp. 86-93 [in Ukrainian].
31. Zaiets, M. A., Boridko, O. M. (2018). Stratehichni napriamky rozvytku turystychnoho biznesu v Odeskomu rehioni [Strategic directions of tourism business development in the Odessa region]. *Market economy: modern theory and practice of management*. Odessa, ONU named after I.I. Mechnikov, vol. 17, issue. 1 (38), pp. 53-71. [https://doi.org/10.18524/2413-9998/2018/1\(38\).135309](https://doi.org/10.18524/2413-9998/2018/1(38).135309) [in Ukrainian].
32. Pohuda, N. V., Chukhina, O. V. (2019). Stratehichni napriamky rozvytku turyzmu u Chernihovi [Strategic directions of tourism development in Chernihiv]. *Ekonomika ta derzhava*, 1, pp. 95-99. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.1.95> [in Ukrainian].
33. Bezuhla, L. S. (2020). Rozvytok ekoturystychnoi infrastruktury na rehionalnomu rivni [Development of ecotourism infrastructure at the regional level]. The 7th International scientific and practical conference "Modern science: problems and innovations" (September 20-22, 2020). SSPG Publish, Stockholm, Sweden, pp. 393-399 [in Ukrainian].
34. Dovhal, O. V., Bezuhla, L. S. (2020). Rehionalna innovatsiina model rozvytku ekoturystychnoi infrastruktury [Regional innovative model of ecotourism infrastructure development]. *Bulletin of Agrarian Science of the Black Sea Region*, 2(106), pp. 27-37. [https://doi.org/10.31521/2313-092X/2020-2\(106\)-3](https://doi.org/10.31521/2313-092X/2020-2(106)-3) [in Ukrainian].
35. Bezuhla, L. S. (2020). Rehionalnyi rozvytok ekoturizmu na zasadakh funktsionuvannia pryrodno-zapovidnoho fondu Dnipropetrovskoi oblasti [Regional development of ecotourism on the basis of the nature reserve fund of Dnipropetrovsk region]. *Scientific Bulletin of Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Ser.: Economics and management in the oil and gas industry*, 1(21), pp. 123-132 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.10.2020

Формат цитування:

Безугла Л. С. Регіональні особливості розвитку екотуристичної діяльності в Україні: порівняльний аналіз. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (39). С. 50-57. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).50-57](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).50-57)

Bezuhla L. S. (2020). Regional Features of Ecotourism Activity Development in Ukraine: Comparative Analysis. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (39), pp. 50-57. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).50-57](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).50-57)